

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

14. ročník, školský rok 2021/22

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Podľa uvedených pamiatok zistite, o ktoré mestá/obce/lokality zapísané v zozname UNESCO ide. Do odpovedového hárka uveďte gramaticky správne zapísaný názov mesta/obce.

a) mestské opevnenie s Archívnu baštou, židovská štvrť, Gantzughof

b) mestský hrad, evanjelické lýceum, Bazilika sv. Kríža

2.* Na obrázku je pohľad na námestie jedného slovenského mesta zapísaného do UNESCO.



Do odpovedového hárka uveďte:

a) Gramaticky správne zapísaný názov mesta, z ktorého časť vidíte na obrázku.

b) Označenie - názov budovy v centre námestia.

(Pomôžte si aj jedným písmenom v odpovedovom hárku.)

c) Názov stavebného slohu, v ktorom boli meštianske domy na námestí pôvodne postavené.

3.* Významnou osobnosťou a učiteľom v Bardejove v 16. storočí bol aj Leonard Stöckel. Z toho vyplývalo aj to, ako ho prezývali. Do odpovedového hárka zapíšte iba písmeno, ktoré je pri správnej odpovedi.

- a) Učiteľ národov,
- b) Učiteľ Uhorska,
- c) Učiteľ Slovákov,
- d) Učiteľ evanjelikov.

4.* Na obrázku je pohľad na časť významnej cirkevnej stavby v jednom východoslovenskom meste.



Aj ďalšie dnešné východoslovenské mestá Levoča a Bardejov boli členmi združenia piatich významných miest na území vtedajšieho Uhorska. Do odpovedového hárka správne zapíšte:

- a) Ako sa toto združenie piatich vtedy významných dnes východoslovenských miest nazývalo. Ako pomôcku máte v odpovedovom hárku dve písmená.
- b) Ktoré tri ďalšie mestá patrili do tohto združenia. Pri jednom z nich si pomôžte aj obrázkom.
- c) V ktorom storočí toto združenie miest vzniklo.

5. * Prečítajte si uvedené výroky, ktoré sa týkajú židovských obyvateľov mesta Bardejov a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakružkujte), či sú pravdivé alebo nie.

- a) Pestrú etnickú štruktúru mesta v 18. storočí obohatili aj židovskí kupci.
- b) V 19. storočí tvorili Židia až tretinu obyvateľstva mesta.
- c) Židia si dokonca vytvorili samostatné predmestie.
- d) Židovské osídlenie v meste sa sústredilo v časti známej ako puburbium.

6. * Na obrázkoch vidíte pohľad na časť historických stavieb v Kežmarku a v Bardejove.



Prečítajte si nasledujúce výroky a správne rozhodnite, či sa týkajú Bardejova alebo Kežmarku. Jeden z uvedených výrokov sa vzťahuje na obe mestá. Do odpovedového hárka k obojm mestám správne zapíšte iba príslušné písmená.

- a) Významným zdrojom príjmov mešťanov bol rybolov.
- b) Mesto bolo známe rozvinutou výrobou plátna.
- c) Významným tovarom na export bolo víno.
- d) Zmienka o meste sa nachádza aj v Ipatijevskej kronike.
- e) Išlo o slobodné kráľovské mesto.
- f) Škola v meste sa spomína už koncom 14. storočia.
- g) V meste sa dodnes zachoval mestský hrad (zámok).
- h) Má prívlastok „najgotickejšie“ mesto na Slovensku.
- ch) Je držiteľom prestížnej Európskej ceny – Zlatej medaily od medzinárodného kuratória nadácie ICOMOS pri UNESCO.

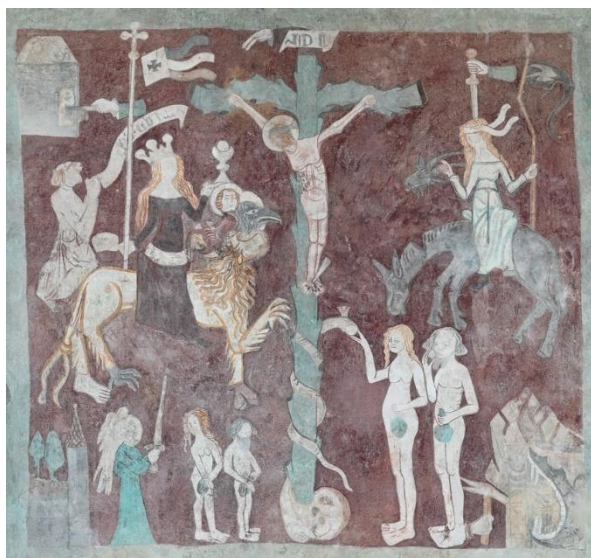
7.* Na obrázkoch vidíte pohľady na kostoly v Kežmarku a Tvrdošíne, ktoré patria medzi najvýznamnejšie pamiatky svojho druhu na Slovensku.



Správne rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Kostol v Kežmarku je starší ako ten v Tvrdošíne.
- b) Oba kostoly patria medzi tzv. artikularne chrámy.
- c) S kostolom v Tvrdošíne sa spája hodnotný oltárny obraz Oplakávanie Krista (dnes v Budapešti).
- d) Kostol v Kežmarku má väčšiu kapacitu ako ten v Tvrdošíne.
- e) Kostol v Tvrdošíne získal prestížne ocenenie Europa Nostra za príkladnú obnovu.
- f) Oba kostoly boli postavené prevažne z dreva.
- g) Oba kostoly sa nachádzajú v centre miest.

8.* Na obrázku vidíte nástennú maľbu *Strom života*. Rozhodnite, kde sa nachádza.



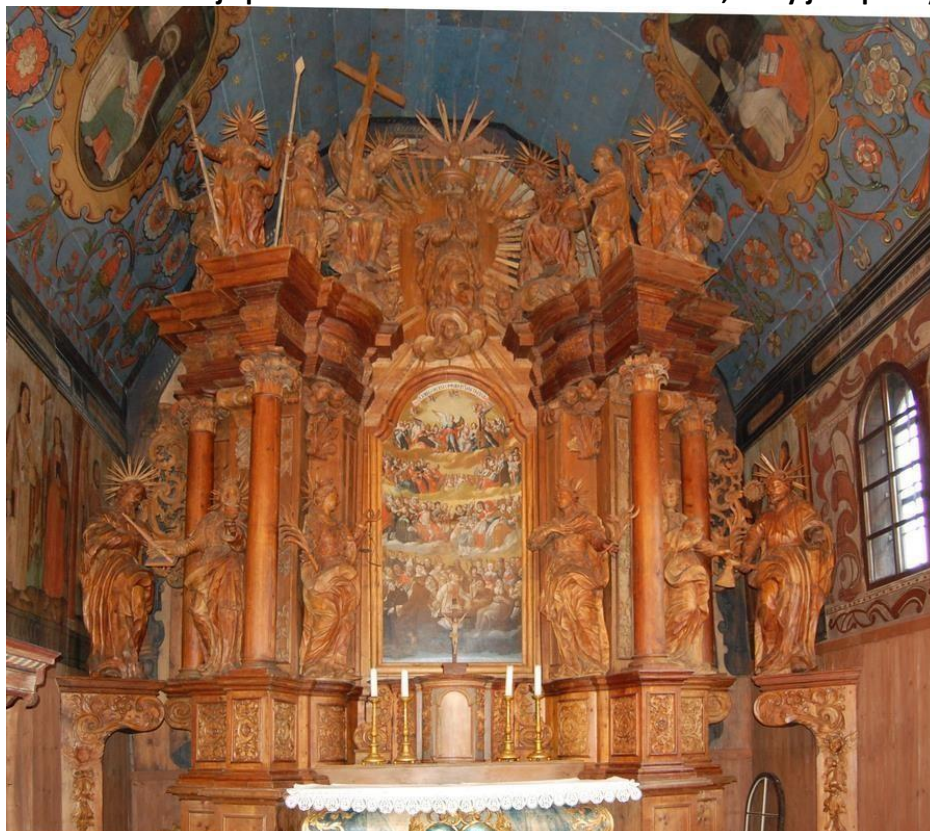
Do odpovedového hárka vyberte z ponúknutých možností tú správnu a zapíšte tam iba príslušné písmeno.

- a) v artikularnom kostole v Leštínach,
- b) v evanjelickom kostole v Kežmarku,
- c) v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule,
- d) v Kostole sv. Ducha v Žehre.

9.* Porovnajte drevené kostoly v Kežmarku a v Leštínách a rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpoved'ového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Oba kostoly patria medzi artikulárne chrámy.
- b) Kostol v Kežmarku je mladší ako ten v Leštínách.
- c) Oba kostoly sú v interiéri vyzdobené maľbami zo 17. storočia.

10. * Na obrázku je pohľad do interiéru kostola v Tvrdošíne, ktorý je zapísaný v zozname UNESCO.



Doplňte chýbajúce slová či časové údaje do nasledovných výrokov týkajúcich sa kostola v Tvrdošíne. Správnu odpoveď vyberte z ponúkaných možností a gramaticky správne ju zapíšte do odpoved'ového hárka.

- a) Dnešná podoba kostola rešpektuje renesančnú úpravu z
(15. storočia, 16. storočia, 17. storočia, 18. storočia).
- b) Hlavný oltár (na fotografii) predstavuje hodnotnú ukážku umeleckého rezbárstva z čias
(gotiky, renesancie, baroka, klasicizmu).
- c) Loď kostola má krásny strop z
(trámov, dosiek, kaziet, hranolov).
- d) Kostol je zasvätený
(Všetkým svätým, Svätej rodine, Panne Márii, Svätej trojici).

11.* Na obrázku vidíte jeden z kostolov, ktorý sa nachádza v Spišskom Podhradí.



Rozhodnite, ktoré štyri z uvedených pojmov sa viažu k Spišskému Podhradiu a jeho pamiatkam. Do odpovedového hárka zapíšte len štyri písmená označujúce správne možnosti.

- a) Dreveník
- b) Torysa
- c) Hornád
- d) Kostol Narodenia Panny Márie z 13. storočia
- e) Branisko
- f) Donovaly
- g) Kostol sv. Petra z Alkantary z 15. storočia
- h) Vydrník

12. * Reprezentatívne priestory Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule boli podľa všetkého postavené pre vtedajšie knieža Spiša, ktorým bol (vyberte správnu možnosť). Do odpovedového hárka zapíšte iba správne písmeno.

- a) Koloman, syn kráľa Ondreja II.
- b) Dominik, syn kráľa Ondreja I.
- c) Koloman, syn kráľa Bela IV.
- d) Gejza, syn Ondreja III.

13.* Spišskú Kapitulu v 13. storočí dvakrát vyplenili nepriateľské vojská, pričom výrazné škody utrpela aj neskoršia katedrála. Z uvedených možností vyberte, ktoré dve vojská to boli.

- a) Mongoli b) Husiti c) Prusi d) Rád nemeckých rytierov e) Kumáni

14.* Na obrázku vidíte maľbu z Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule pochádzajúcu zo 14. storočia.



Z uvedených možností vyberte tri správne, ktoré sa k nej viažu.

korunovácia, 1385, Matej Korvín, Karol Róbert, 1317, nanebovzatie

15. Na obrázku je pohľad na časť zámku v Holíči, ktorý súvisí s rodom Habsburgovcov.



Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú nasledujúce výroky pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Manžel Márie Terézie – František, pochádzal z rodu Habsburgovcov.
- b) V Holíči sa nachádzala manufaktúra na výrobu súkna.
- c) Pragmatická sankcia bol dokument, ktorý zavádzal povinnú školskú dochádzku.
- d) Syn Márie Terézie – Jozef II., zrušil nevoľníctvo v Uhorsku.

16. Do každej z uvedených viet súvisiacich s problematikou dejín Francúzska na prelome 18. a 19. storočia doplňte správne slovné spojenie spomedzi uvedených možností a gramaticky správne ho zapíšte do odpovedového hárka.

a) Vznik republiky vo Francúzsku v 18. storočí je spojený s drastickou udalosťou, ktorá si vyžiadala smrť viacerých ľudí a vyvolala na väčšine panovníckych dvorov Európy zdesenie. Išlo o

popravu kráľa Ľudovíta XVI. a jeho manželky, masaker v paláci vo Versailles, prepadnutie kráľovského dostavníka pri Paríži.

b) Napoleon Bonaparte sa dostal k moci

víťazstvom vo voľbách, štátnym prevratom, dosadili ho revolučné masy v Paríži.

17. Na obrázku vidíte interiér monumentálneho pamätníka významnej bitky európskych dejín.



Bitka sa odohrala na území dnešného Nemecka pred 209 rokmi a fakticky znamenala koniec jednej etapy v histórii nášho svetadielu. Do každej z uvedených viet súvisiacich s touto témou doplňte správne slovo spomedzi uvedených možností a gramaticky správne ho zapíšte do odpovedového hárka.

a) Išlo o Bitku pri
(Drážďanoch, Slavkove, Berlíne, Lipsku).

b) Porážka v bitke bola aj celkovou porážkou
(Napoleona I., Napoleona III., Františka I., Ľudovíta XVIII.).

c) Toto vojenské stretnutie je tiež označované ako bitka
(štátov, národov, náboženstiev, kultúr).

d) Zástupcovia víťazných mocností sa následne stretli v meste
(Weimar, Vroclav, Viedeň, Vyšehrad).

18. Na obrázku vidíte budovu múzea Kutuzova v obci Rišňovce.



Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú nasledujúce výroky týkajúce sa vojvodu Kutuzova pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Rady Kutuzova v bojoch proti Napoleonovi I. neakceptoval ruský cár Alexander II.
- b) Kutuzov používal v boji proti Napoleonovi I. pri jeho útoku na Rusko defenzívnu taktiku, pomocou ktorej napokon ruské vojská zvíťazili.

19. *“Byť pripraveným na vojnu je najúčinnjší spôsob, ako zachovať mier.”* Túto myšlienku vyslovila významná osobnosť, ktorá stála ako prvá na čele svojej novovzniknutej krajiny a ktorej meno nesie hlavné mesto i štát. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne písmeno, ktoré je pri jej mene.

- a) kancelár Bismarck
- b) George Washington
- c) Viktor Emanuel II.

20. V Krymskej vojne (1853 – 1856) Rusko prehralo s Tureckom (Osmanskou ríšou) a jeho spojencami. Z uvedených možností vyberte tri správne príčiny jeho porážky. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne písmená.

- a) prekvapivé vylodenie spojencov
- b) horšia výzbroj a výstroj ruskej armády
- c) ťažkosti so zásobovaním
- d) slabá bojová morálka ruských vojakov
- e) epidémia chrípky v ruskej armáde
- f) nedostatok financií na vedenie vojny

21. Na obrázku vidíte rodný dom Juraja Fándlyho v Doľanoch.



Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú nasledujúce výroky týkajúce sa Fándlyho pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Bol predsedom Slovenského učeného tovarišstva.
- b) Učil svojich farníkov rozumne hospodáriť a zdravo žiť.
- c) Podporoval osvietenské reformy Jozefa II.
- d) Napísal knihu, za ktorú bol cirkevnou vrchnosťou odsúdený na 14 dní kláštorného väzenia.
- e) Mohol sa stretnúť s Jánom Kollárom.
- f) Mohol sa stretnúť s Ľudovítom Štúrom.

22. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia týkajúce sa zhromaždenia zástupcov slovenského národného života v máji 1848 a rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Na zhromaždení v Liptovskom Sv. Mikuláši vyhlásili Žiadosti slovenského národa.
- b) Išlo o prvý politický program Slovákov a jeho autormi boli Štúr, Hurban a Hodža.
- c) Pre územie slovenských stolíc požadovali slovenčinu ako úradný jazyk a vlastný snem.
- d) Program neobsahoval zmienky o demokratických reformách.

23. Na obrázku vidíte pohľad na pamätník v Brezovej pod Bradlom.



Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú nasledujúce výroky týkajúce sa dobrovoľníckych výprav organizovaných slovenskými národovcami v rokoch 1848/49 pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Slovenskí dobrovoľníci boli vždy veľmi dobre vyzbrojení.
- b) Počas vojenských udalostí nastúpil na trón František Jozef I.
- c) Najväčšie bitky s uhorským vojskom sa odohrali pri Myjave a Starej Turej.
- d) Dobrovoľnícke vojská prešli počas jesennej, zimnej a letnej výpravy skoro celé dnešné Slovensko.

24. Počas revolučných rokov 1848 – 1849 vládla v Uhorsku, ktoré vyhlásilo nezávislosť od rakúskej monarchie, konštitučná vláda, pričom jej členmi boli aj Lajos Kossuth a Lajos Batthyány. K týmto dvom politikom priradte z nasledujúcich možností správnu funkciu, ktorú zastávali v tejto vláde. K menám v odpoveďovom hárku doplňte gramaticky správne zapísanú ich funkciu.

predseda vlády, minister zahraničia, minister vnútra, minister vojny, minister financií

25. Prečítajte si nasledujúci úryvok z významného dokumentu slovenského národného hnutia a do odpoveďového hárka napíšte gramaticky správne odpovede na nasledujúce otázky.

My, ktorí v spoločnej minulosti národov vlasti tejto na spoločnú jich budúcnosť ukazujúci prst boží vidíme, ktorí cítime a povedomí sme si toho, že polohopisná povaha nami obývaného Hornouhorska, že každodenne striedavé materiálne i duchovné záujmy a každodenný vzájomný obchod, ba len i zväzky rodinné a pokrevné s bratmi našimi Maďarmi nás v jeden tuhý zväzok spojujú, my nemôžeme byť protivníci celistvosti a jednoty vlasti našej. Nech teda v slovenskom, národ náš zosobňujúcom Okolí nehľadá nikto dač iného, jako to, čo skutočne je, t. j. neomylnú výnimku rovnoprávnosti národnej, ktorá zas je uholným kameňom jednoty vlasti našej.

- a) Uvedte celý trojslovný názov tohto dokumentu.
- b) V ktorom roku bol tento dokument vytvorený?
- c) Žiada sa v tomto texte vyhlásenie nezávislosti slovenského národa a územia?

26. Rakúsko-uhorské vyrovnanie v roku 1867 prinieslo významné zmeny vo vnútroštátnom usporiadaní habsburskej monarchie. Zamyslite sa a rozhodnite aj podľa toho, ktoré ministerstvá boli spoločné, či by sa uvedené záležitosti riešili na centrálnej úrovni, či len v rámci Uhorska. Do odpovedového hárka zapíšte vždy len písmená označujúce správne možnosti.

- a) vojenská anexia Bosny
- b) nový zákon o volebnom systéme
- c) zavedenie novej meny – koruny
- d) schválenie vzniku novej univerzity
- e) uznávanie cirkevných sobášov

27. Koncom 19. storočia nabralo vystáhovalectvo zo Slovenska masový charakter. Do každej z uvedených viet súvisiacich s touto témou doplňte správne slovo spomedzi uvedených možností a gramaticky správne ho zapíšte do odpovedového hárka.

- a) Slováci smerovali predovšetkým na východné pobrežie USA a do
(*Kalifornie, Kanady, Mexika*).
- b) V Amerike začali Slováci vydávať aj vlastné noviny, ktoré nemali problém s
(*Írmi, cenzúrou, monopolom*).

28. Územia Severnej Ameriky a Afriky boli v priebehu 18. a 19. storočia obsadené mocnosťami, ktoré si tam vytvorili svoje kolónie. Uvedené mocnosti správne priradíte k územia, kde mali svoje kolónie. Do odpovedového hárka zapíšte iba správne písmená. Jedna mocnosť patrí k obidvom územiám.

- a) Veľká Británia/Anglicko
- b) Nemecko
- c) Rusko

29. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia o situácii v Európe na začiatku 20. storočia a rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Grécko bolo ešte súčasťou Osmanskej ríše.
- b) V II. balkánskej vojne bojovali Srbsko a Grécko proti Bulharsku.
- c) V roku 1914 existovali ako samostatné štáty už aj Rumunsko, Chorvátsko a Albánsko.
- d) Balkánsky polostrov bol pred prvou svetovou vojnou označovaný ako *sud s pušným prachom*.

Autori: doc. PhDr. Adriana Kičková, PhD., Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Janka Škutová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2022

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády